

TOSHKENT SHAHRIDA XIZMATLAR SOHASINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI

Bazarbayeva Maftuna Mardon qizi
Bank-moliya akademiyasi magistranti
<https://doi.org/10.5281/zenodo.21946860>

Annotatsiya

Ushbu tezisdagi Toshkent shahrida xizmatlar sohasining rivojlanish tendensiyalari va uning hududiy iqtisodiy o'sishga ta'siri tahlil qilingan. 2020–2025-yillarda xizmatlar hajmining o'zgarishi, xizmatlar sektorining iqtisodiyotdagi ahamiyati hamda moliyaviy, savdo, transport, ta'lim va aloqa-axborotlashtirish xizmatlarining rivojlanish dinamikasi ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijasida xizmatlar sohasining rivojlanishi hududiy iqtisodiy faollikni oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va aholining daromadlarini ko'paytirishda muhim omil ekanligi asoslangan.

Kalit so'zlar: xizmatlar sohasi, iqtisodiy o'sish, Toshkent shahri, xizmatlar bozori, moliyaviy xizmatlar, savdo xizmatlari, transport xizmatlari, raqamli xizmatlar.

Kirish

Hozirgi sharoitda xizmatlar sohasi iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi muhim tarmoqlardan biri hisoblanadi. Iqtisodiyotning tarkibiy o'zgarishi, aholining xizmatlarga bo'lgan talabining ortishi, raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi va tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishi xizmatlar sektorining iqtisodiyotdagi rolini yanada kuchaytirmoqda.

Toshkent shahri mamlakatning yirik iqtisodiy, moliyaviy, savdo va xizmat ko'rsatish markazi bo'lib, xizmatlar sohasi hudud iqtisodiyotining muhim qismini tashkil etadi. Shu sababli Toshkent shahrida xizmatlar sohasining rivojlanish tendensiyalarini o'rganish va uning iqtisodiy o'sishga ta'sirini baholash dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biridir.

Asosiy qism

Toshkent shahrida xizmatlar sohasining rivojlanish dinamikasini baholash uchun 2020–2025-yillardagi statistik ma'lumotlardan foydalanildi.

1-jadval.

Toshkent shahrida ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi dinamikasi

Yil	Xizmatlar hajmi, mlrd so'm	O'sish sur'ati, %
2020	95 332,9	—
2021	128 890,7	135,2
2022	173 748,4	134,8
2023	238 502,6	137,3
2024	310 103,4	130,0
2025	397 414,2	128,2

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, 2020–2025-yillarda Toshkent shahrida xizmatlar hajmi muntazam ravishda oshib borgan. 2020-yilda xizmatlar hajmi 95 332,9 mlrd so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yilga kelib ushbu ko'rsatkich 397 414,2 mlrd so'mga yetgan.

Xizmatlar hajmining o'sish sur'ati quyidagi formula asosida hisoblandi:

$$O_s = \frac{X_t}{X_{t-1}} \times 100$$

Masalan, 2025-yil uchun:

$$O_s = \frac{397414,2}{310103,43} \times 100 = 128.2\%$$

Demak, 2025-yilda Toshkent shahrida xizmatlar hajmi 2024-yilga nisbatan **28,2 foizga oshgan**.

2020–2025-yillarda xizmatlar hajmining qariyb 4,2 barobarga oshishi mazkur sektorning hududiy iqtisodiyotdagi roli sezilarli darajada kuchayganini ko'rsatadi.

Xizmatlar sohasining rivojlanishida uning tarkibiy turlarining ham ahamiyati katta. Jumladan, moliyaviy xizmatlar, savdo, transport va saqlash, ta'lim, aloqa va axborotlashtirish xizmatlari Toshkent shahri xizmatlar bozorining muhim yo'nalishlarini tashkil etadi.

2-jadval.

Toshkent shahrida ayrim xizmat turlarining rivojlanish dinamikasi, mlrd so'm

Xizmat turi	2020	2025
Moliya xizmatlari	24 641,5	99 609,2
Ta'lim xizmatlari	5 011,3	18 803,4
Aloqa va axborotlashtirish	9 382,5	57 769,1
Savdo xizmatlari	22 691,4	68 253,4
Transport va saqlash	8 921,0	43 651,1

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

Jadvaldan ko'rinadiki, 2020–2025-yillarda eng yuqori o'sish **aloqa va axborotlashtirish xizmatlarida** kuzatilgan. Ushbu xizmatlar hajmi 9 382,5 mlrd so'mdan 57 769,1 mlrd so'mgacha oshib, qariyb 6,2 barobarga ko'paygan. Bu esa raqamli texnologiyalarning xizmatlar sohasiga jadal kirib kelayotganini ko'rsatadi.

Moliya xizmatlari ham yuqori o'sish sur'atiga ega bo'lib, 2020-yildagi 24 641,5 mlrd so'mdan 2025-yilda 99 609,2 mlrd so'mgacha yetgan. Bu jarayonda mobil bank xizmatlari, elektron to'lovlar va masofaviy moliyaviy xizmatlarning rivojlanishi muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Xizmatlar sohasining rivojlanishi hududiy iqtisodiy o'sishga bir nechta yo'nalishlarda ta'sir ko'rsatadi. Birinchidan, xizmatlar hajmining oshishi hududiy iqtisodiy faollikni kuchaytiradi. Ikkinchidan, xizmat ko'rsatish korxonalarining ko'payishi yangi ish o'rinlarini yaratadi. Uchinchidan, xizmatlar sohasining rivojlanishi aholiga ko'rsatiladigan xizmatlarning sifati va xilma-xilligini oshiradi.

Bundan tashqari, raqamli xizmatlarning kengayishi iqtisodiy jarayonlarning tezlashishiga xizmat qilmoqda. Elektron tijorat, fintech, onlayn ta'lim, elektron tibbiyot va yetkazib berish xizmatlarining rivojlanishi yangi biznes modellarining shakllanishiga olib kelmoqda.

Shu sababli Toshkent shahrida xizmatlar sohasining iqtisodiy o'sishga ta'sirini kuchaytirish uchun raqamli infratuzilmani rivojlantirish, kichik biznes subyektlarini

raqamlashtirish, xizmatlar sifatini oshirish va zamonaviy mutaxassislar tayyorlashga e'tibor qaratish zarur.

Xulosa

Tadqiqot natijalari Toshkent shahrida xizmatlar sohasi 2020–2025-yillarda yuqori sur'atlarda rivojlanganligini ko'rsatdi. Xizmatlar hajmining 95 332,9 mlrd so'mdan 397 414,2 mlrd so'mgacha oshishi xizmatlar sektorining hududiy iqtisodiy o'sishdagi ahamiyati ortib borayotganidan dalolat beradi.

Ayniqsa, aloqa va axborotlashtirish hamda moliyaviy xizmatlarning yuqori sur'atlarda rivojlanishi raqamlashtirish jarayonlarining iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sirini ko'rsatmoqda. Kelgusida xizmatlar sohasini yanada rivojlantirish orqali yangi ish o'rinlari yaratish, tadbirkorlik faoliyatini kengaytirish va Toshkent shahrining iqtisodiy salohiyatini oshirish mumkin.

Shu nuqtayi nazardan, xizmatlar sohasini raqamlashtirish, innovatsion xizmatlarni kengaytirish, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va xizmatlar sifatini oshirish Toshkent shahrida barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim yo'nalishlari sifatida qaralishi lozim.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Toshkent shahrida xizmatlar sohasi bo'yicha statistik ma'lumotlar, 2020–2025-yillar.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. PF-6079-son Farmon, 2020-yil 5-oktabr.
3. Ergashxodjayeva, Sh., Yusupov, M., Hakimov, Z., Abdurahmonova, M. Tovarlar va xizmatlar marketingi. O'quv qo'llanma. Toshkent: "Iqtisodiyot", 2019.
4. World Bank. World Development Report 2016: Digital Dividends. Washington, DC: World Bank, 2016.
5. OECD. Digital Economy Outlook 2024. Paris: OECD Publishing, 2024.